

Gymnázium Brno, Elgartova, příspěvková organizace

adresa: Elgartova 689/3, 614 00 Brno

tel.: 545 321 222

web: www.gymelg.cz

e-mail: kancelar@gymelg.cz

Minimální preventivní program GE

Vypracoval: Mgr. Petr Odstrčil

Obsah

ÚVOD.....	3
1. MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM.....	8
1.1 CHARAKTERISTIKA ŠKOLY A JEJÍ ZDROJE PRO TVORBU MPP.....	8
1.1.1 CHARAKTERISTIKA ŠKOLY.....	8
1.1.2 PREVENTIVNÍ TÝM.....	9
1.1.3 GYMELG PEERTEAM.....	13
1.1.4 DALŠÍ VNITŘNÍ ZDROJE.....	14
1.1.5 VNĚJŠÍ ZDROJE ŠKOLY PRO TVORBU MPP.....	14
1.2 CÍLE MPP ŠKOLY.....	15
1.2.1 DLOUHODOBÉ CÍLE.....	15
1.2.2 KRÁTKODOBÉ CÍLE.....	16
1.3 AKTIVITY PRO JEDNOTLIVÉ CÍLOVÉ SKUPINY.....	17
1.3.1 AKTIVITY PRO ŽÁKY.....	17
1.3.2 AKTIVITY PRO UČITELE.....	20
1.3.3 AKTIVITY PRO RODIČE.....	21
ZÁVĚR.....	22
POUŽITÁ LITERATURA.....	23
SEZNAM PŘÍLOH.....	25
PŘÍLOHY.....	26

Úvod

*“Každý člověk se musí naučit
převzít zodpovědnost za svá rozhodnutí!”*

Již tři desetiletí prožívá naše společnost dobu, která je plná změn, jež nás sice posunuly mezi vyspělé evropské země, ale zároveň nově postavily i před mnohé zátěžové situace a nové negativní skutečnosti. Výrazně se změnil životní styl i tempo života převážné části naší společnosti. Všechny změny se velice intenzívně týkají i mládeže, rodin a škol. S novými kvalitami se musí vyrovnávat nejen dospělí, ale především mladá generace. Jsou naše děti připraveny řešit problémy, které jim přináší každodenní život? Jsou schopny čelit negativním vlivům okolí? Jsou dostatečně vybaveny obrannými mechanismy? Pedagogové spolu s rodiči a dalšími subjekty ve výchovném působení v současné době musí akceptovat existenci ve společnosti nežádoucích, rizikových, též tzv. sociálně patologických jevů a společně vyvíjet aktivity směřující k jejich prevenci.

Primární prevence rizikového chování u žáků se zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování žáků, jimiž jsou:

- a) agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedii, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie,
- b) záškoláctví,
- c) závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling,
- d) rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů,
- e) spektrum poruch příjmu potravy,
- f) negativní působení sekt,
- g) sexuální rizikové chování.

Aktivity gymnázia jsou cíleně směřovány k prokazatelně efektivní specifické primární prevenci¹ a eliminaci aktivit z oblasti neefektivní primární prevence², rovněž k rozpoznání a zajištění pomoci včasné intervence nebo krizové intervence zejména v případech traumatických zážitků - domácího násilí, šikanování, násilného chování, týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání, ohrožování výchovy dítěte, experimentování s návykovými látkami (legální a nelegální návykové látky), rizikových stravovacích návyků vedoucích k poruchám příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie).

Do školního vzdělávacího programu vydaného ředitelkou školy³ je začleněna problematika prevence rizikového chování tak, aby se stala přirozenou součástí výuky. Každý pedagogický pracovník dbá, aby uplatňovaná prevence rizikového chování u žáků byla prováděna komplexně,

¹ **Specifická primární prevence** – aktivity a programy, které jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezení výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků. Jedná se o:

- a) všeobecnou prevenci, která je zaměřena na širší populaci, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika,
- b) selektivní prevenci, která je zaměřena na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšený výskyt rizikového chování,
- c) indikovanou prevenci, která je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování, problematických vztahů v rodině, ve škole nebo s vrstevníky.

Nespecifická primární prevence – veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání. Tento typ prevence je významný v kontextu aplikace různých efektivních a vyhodnotitelných specifických programů.

Efektivní primární prevence – kontinuální a komplexní programy, interaktivní programy v menších skupinách, vytváření dobrého klimatu ve třídě a skupině, především programy pomáhající odolávat žákům sociálnímu tlaku zaměřené na zkvalitnění komunikace, osvojování a rozvoj sociálně emočních dovedností a kompetencí, konstruktivní zvládání konfliktů a zátěžových situací, odmítání legálních a nelegálních návykových látek, zvyšování zdravého sebevědomí a sebehodnocení, posilování odvahy, stanovování realistických cílů, zvládání úzkosti a stresu apod. Principy efektivní a vyhodnotitelné prevence jsou založeny na soustavnosti a dlouhodobosti, aktivitnosti, přiměřenosti, názornosti, uvědomělosti.

² **Neúčinná primární prevence:**

- a) zastrašování a triviální přístup: „prostě řekni ne“, citové apely, pouhé předávání informací, samostatně realizované jednorázové akce, potlačování diskuse, stigmatizování a znevažování osobních postojů žáka/studenta, přednášky, pouhé sledování filmu, besedy s bývalými uživateli (ex-usery) na základních školách, nezapojení žáků/studentů do aktivit a nerespektování jejich názorů, politiku nulové tolerance na škole a testování žáků jako náhražku za kontinuální primární prevenci.
- b) hromadné kulturní či sportovní aktivity nebo návštěva historických a kulturních památek, by měly být pouze doplňkem, na který by měla vždy navazovat diskuse v malých skupinkách.

K pozn. 1 a 2 viz MSMT[online]. [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-pokyny>

³ § 5 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

tj. ve všech oblastech školního prostředí a života, jichž se prevence rizikového chování u žáků dotýká:

- 1) Psychosociální dovednosti (soběstačnost, autonomie, důstojnost, seberealizace, spokojenost v rodinných, přátelských a dalších mezilidských vztazích, sociální a kulturní integrovanost, tvořivost, schopnost milovat, pracovat a žít v souladu s rozmanitou kulturou a světem).
- 2) Existence (pečuji o sebe, o svůj zevnějšek, volím mezi zdravým a nezdravým způsobem života, jsem nezávislý a mám představu o své budoucnosti, věřím v budoucnost, vnímám, že život má smysl).
- 3) Sounáležitost (vnímám se jako součást životního prostředí a Země, cítím se bezpečně ve škole, ve městě, jsem oceňován a ostatní si mě váží, mám kamarády a vážím si jich, umím se o sebe postarat a přijímat zdravotní/sociální pomoc a služby).
- 4) Adaptabilita (dávám pozor na sebe a svůj zevnějšek, jsem žák, účastním se sportovních a rekreačních aktivit, setkávám se s lidmi a trávím s nimi volný čas, plánuji si volbu profese nebo zaměstnání, řeším s odvahou své problémy, mám právní povědomí).⁴

Naším dlouhodobým preventivním programem je školní preventivní strategie. Vychází z omezených časových, personálních a finančních investic se zaměřením na nejvyšší efektivitu, jasně definuje dlouhodobé a krátkodobé cíle, je naplánována tak, aby mohla být řádně uskutečňována. Přizpůsobuje se kulturním, sociálním či politickým okolnostem i struktuře školy či specifické populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí, respektuje rozdíly ve školním prostředí. Oddaluje, brání nebo snižuje výskyt rizikových forem chování, zvyšuje schopnost žáků a studentů činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí. Má dlouhotrvající výsledky, pojmenovává problémy z oblasti rizikových forem chování. Pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minoritám, cizincům, pacientům či dětem) při zajištění jejich lidských práv a povinností. Podporuje zdravý životní styl, tj.

⁴ *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních.* Č.j. 21291/2010-28. [online]. [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/20274>

harmonickou rovnováhu tělesných a duševních funkcí s pocitem spokojenosti, chuti do života, tělesného i duševního blaha (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity). Poskytuje podněty ke zpracování Minimálního preventivního programu.⁵

Minimální preventivní program (dále MPP) je konkrétní dokument školy zaměřený zejména na výchovu a vzdělávání žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a emočně sociální rozvoj a komunikační dovednosti. MPP je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci nezletilých žáků školy. MPP je zpracováván na jeden školní rok školním metodikem prevence, podléhá kontrole České školní inspekce, je vyhodnocován průběžně a na závěr školního roku je hodnocena kvalita a efektivita zvolených strategií primární prevence. Dané hodnocení je součástí výroční zprávy o činnosti školy.⁶

MPP tedy

- a) je preventivním programem školy,
- b) je součástí ŠVP, který vychází z příslušného RVP,
- c) vychází z omezených časových, personálních a finančních investic se zaměřením na nejvyšší efektivitu,
- d) jasně definuje dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé cíle,
- e) je naplánován tak, aby byl realizovatelným,
- f) je přizpůsobován kulturním, sociálním či politickým okolnostem i struktuře školy a specifické populaci jak v rámci školy, tak v jejím okolí,
- g) oddaluje nebo snižuje výskyt rizikového chování,
- h) zvyšuje schopnost žáků a studentů činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí,
- i) má dlouhotrvající vliv na změnu chování,
- j) pojmenovává problémy z oblasti rizikového chování,

⁵ Tamtéž.

⁶ § 12 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

- k) pomáhá zejména těm jedincům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minoritám, cizincům, dětem a žákům zdravotně či sociálně znevýhodněným) při ochraně jejich lidských práv,
- l) podporuje zdravý životní styl a usiluje o předávání vyvážených informací a dovedností.⁷

⁷ Srv. *Metodické doporučení k primární prevenci...* [online]. [cit. 2013-11-15]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/20274>

1. Minimální preventivní program

Cílem následujícího textu je představení Minimálního preventivního programu (MPP) gymnázia Elgartova.

1.1 Charakteristika školy a její zdroje pro tvorbu MPP

Následující řádky představují školu, pohled na aktuální realitu, taktéž další podpůrné zdroje, které pomáhají metodikovi prevence připravit a rozvíjet MPP.

1.1.1 Charakteristika školy

Gymnázium, Brno, Elgartova 3 je státní všeobecně zaměřené čtyřleté gymnázium v severovýchodní oblasti Brna. Zřizovatelem je Jihomoravský kraj, jsme příspěvkovou organizací, forma studia je denní. Školu podporuje i ÚMČ Brno – Sever, protože v Husovicích gymnázium působí již století. Ředitelkou školy je od 1. 8. 2012 Mgr. Petra Šperková.

K provozu nám stačí jedna třípodlažní budova se suterénem, postavená v letech 1934 – 36, již jsme dostali od JM kraje roku 2005 do správy, s využitelnou terasou, tělocvičnou, knihovnou, kabinety, kmenovými i odbornými učebnami, výdejnou stravy, místností pro diskrétní rozhovory s žáky či rodiči a školním klubem.

Výuka začíná v 8.00 hod., v pondělí a pátek končí ve 14 hod., ostatní dny kolem 15.30 hod. Máme 10minutové přestávky, v době polední jsou dvě 30minutové (11.30 – 12.00, 12.45 – 13.15), aby se žáci mohli naobědvat ve školní jídelně či občerstvit v blízkém okolí. Právě v tento čas mají příležitost volně opustit budovu školy, nikoliv však výuku.

V každém ročníku studuje ve třech třídách asi 90 žáků, takže s celkovým počtem kolem 360 studentů patříme spíše k menším středním školám. To je

výhodou nejen v procesu vzdělávání, ale i výchovného působení na žáky, z nichž většinu učíme a tedy i známe. Umožňuje to i lepší komunikaci mezi pedagogy navzájem, spolupráci ostatních učitelů s třídními.

Na naše gymnázium většina žáků přichází ze ZŠ v okolí – ze sídlišť Vinohrady, Líšeň, Lesná, z městských částí Husovice, Maloměřice, Obřany, Černá Pole a z Bílovic, Řícmanic, Babic, Modřic.

I tato různorodost prostředí jistě přispívá k tomu, že jsme zatím nemuseli na naší škole řešit vážnější problémy z oblasti rizikových jevů. Neznamená to ale, že bychom si měli myslet, že se nemůžeme s těmito jevy na naší škole setkat.

Řešíme častější absence, zejména osmnáctiletých studentů, pozdní příchody do výuky, občasné záškoláctví, kouření, alkohol, rekreační užívání drog, nevhodné a neadekvátní projevy chování.

Preventivní působení v oblasti rizikových (sociálně patologických) jevů je zaměřeno především na studenty 1. a 2. ročníků. Ve spolupráci s třídními učiteli se snažím najít vhodné programy a akce, i podle momentální situace v konkrétní třídě nebo na přání třídního učitele či studentů.

Pro mou práci je velkým přínosem podpora a spolupráce s vedením školy.

1.1.2 Preventivní tým

Na škole působí 32 pedagogů, dva zástupci ředitelky, 14 provozních pracovníků. Všichni učitelé jsou plně aprobovaní a své vědomosti si dále rozšiřují v kurzech a školeních v rámci dalšího vzdělávání pedagogů. Učitelé se věnují v rámci své výuky rozvoji kompetencí studentů v oblasti sociálních dovedností, učí podle principu a metod v rámci koncepce školy. Oslovují a zapojují do řešení problému výchovného poradce a metodiky prevence.

Třídní učitelé⁸ provádějí průběžnou diagnostiku studentů a třídy, na třídnických hodinách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhuji opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči studentů své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace (konzultační hodiny, e-mail, mobil).

Právě informace pedagogů jsou zásadní, zvláště třídní učitelé musí nejlépe vědět, jaká je v oblasti rizikového chování situace v jejich konkrétní třídě.

Výchovnou poradkyní gymnázia je Mgr. Dagmar Sedláčková (email: dsedlackova@gymelg.cz, tel.: 545 32 12 22), která absolvovala čtyřsemestrální specializační studium na PdF MU. Poskytuje informace o možnostech studia na VŠ, organizuje besedy a prezentace. Sleduje studenty se specifickými poruchami učení. Pomáhá studentům s řešením studijních problémů, zaštiťuje spolupráci s jednotlivými učiteli i s rodiči. Žáky se SPU seznamuje s možností přizpůsobení podmínek v rámci státní maturity. Žáky 1. ročníků seznamuje se styly učení a pomáhá překonávat adaptační potíže spojené s nástupem na novou, pro mnohé náročnější, školu. Pro žáky vybírá a organizuje besedy o HIV a AIDS, o zdravém životním stylu apod. Koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí studentům, učitelům a zákonným zástupcům možnost poradit se o svých problémech. Setkává se i se studenty, kteří jsou v některých případech ohrožení ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými. Komunikuje s pedagogy a sbírá podněty. Učitelé se na výchovného poradce obracejí v případě:

- výskytu agresivního chování ve třídě,
- signálu o potížích studenta (osobnostní, rodinné, vztahové),

⁸ Podle již výše citovaného *Metodického doporučení...* hlavy II, článku 3, oddílu (7) **Třídní učitel** (ve vztahu k primární prevenci):

- a) spolupracuje se školním metodikem prevence při zachycování varovných signálů, podílí se na realizaci Preventivního programu a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě,
- b) motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě); podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy,
- c) zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci nezletilých žáků třídy, získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštěnostech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí.

- náhlého i trvalého neúspěchu v učení,
- obtížné komunikace, konfliktu s rodiči,
- porušování pravidel soužití ve škole studentem,
- krádeží ve třídách,
- konfliktního či jinak problematického klimatu třídy.

Za prevenci a řešení zjištěných projevů rizikových forem chování je přímo zodpovědná **ředitelka školy** Mgr. Petra Šperková (email: psperkova@gymelg.cz, tel.: 545 573 423, mobil: 722 216 673). Ta vytváří podmínky pro předcházení rozvoje rizikového chování, jež blíže specifikuje⁹ Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních z roku 2010.

Řešením problémů s primární **prevencí rizikových jevů** je pověřen Mgr. Petr Odstrčil (email: podstrcil@gymelg.cz, tel: 545 32 12 19), který absolvoval specializační studium na PdF MU. Standardní činnosti školního metodika prevence jsou vymezeny příslušným právním předpisem.¹⁰

⁹ **Ředitel školy** podle *Metodického doporučení* (hlava II, článek 3, oddíl 5) vytváří podmínky pro předcházení rozvoje rizikového chování zejména

- a) zabezpečením poskytování poradenských služeb ve škole se zaměřením na primární prevenci rizikového chování, koordinací tvorby, kontrolou realizace a pravidelným vyhodnocováním Minimálního preventivního programu školy,
- b) zapracováním do školního řádu a vnitřního řádu řešením aktuálních problémů souvisejících s výskytem rizikového chování ve škole,
- c) jmenováním školního metodika prevence, pedagogického pracovníka, který má pro výkon této činnosti odborné předpoklady, kvalifikaci, případně mu zajistí podmínky ke studiu k nezbytnému výkonu specializovaných činností v oblasti prevence rizikového chování,
- d) pro systematické další vzdělávání školního metodika v oblasti specifické primární prevence a pro činnost školního metodika s žáky a zákonnými zástupci nezletilých žáků ve škole,
- e) podporou týmové spolupráce školního metodika, výchovného poradce, školního psychologa/školního speciálního pedagoga, třídních učitelů a dalších pedagogických pracovníků školy při přípravě, realizaci a vyhodnocování Preventivního programu,
- f) spoluprací s metodikem prevence v PPP a s krajským školským koordinátorem prevence,
- g) podporou aktivit příslušného obecního úřadu zaměřených na rozvoj zdravého životního stylu monitorováním a vyhodnocováním realizace Preventivního programu a realizace dalších opatření, ve školním řádu a vnitřním řádu musí být popsána kontrolní a sankční opatření v oblasti rizikového chování ve škole.

¹⁰ Příloha č. 3/II vyhlášky č. 72/2005 Sb., *o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních*, ve znění pozdějších předpisů. **Standardní činnosti školního metodika prevence: Metodické a koordinační činnosti**

- 1) Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy.
- 2) Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislosti, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších sociálně patologických jevů.
- 3) Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy apod.).

Metodik prevence spoluvytváří MPP, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli, žáky a jejich zákonnými zástupci v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě (projekt, spolupráce s výchovnou poradkyní, účast na tematické akci, atd.). Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence, sleduje základní informace v dané oblasti. Koordinuje předávání informací o problematice sociálně patologických jevu ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci MPP a navrhuje začlenění potřebných změn. Provádí šetření aktuálních potřeb jednotlivých tříd a podle získaných informací přizpůsobuje nabídku primární prevence.

Pod vedením metodika prevence na škole funguje skupina peer aktivistů z řad žáků.

- 4) Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- 5) Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasizmu, xenofobie a dalších jevů, které souvisí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti.
- 6) Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence sociálně patologických jevů, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- 7) Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu sociálně patologických jevů.
- 8) Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence sociálně patologických jevů v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.
- 9) Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

Informační činnosti

- 1) Zajišťování a předávání odborných informací o problematice sociálně patologických jevů, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.
- 2) Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.
- 3) Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence sociálně patologických jevů (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce i jednotliví odborníci).

Poradenské činnosti

- 1) Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy sociálně patologického chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).
- 2) Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj sociálně patologických jevů ve škole.
- 3) Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

1.1.3 Gymelg PeerTeam

Na škole působí od roku 2007 skupinka *peer*¹¹ aktivistů z řad studentů školy, z každé třídy zhruba tři. Program ve spolupráci s Pedagogicko – psychologickou poradnou Brno, pracoviště Sládkova, oddělení prevence přinesl na naši školu někdejší metodik prevence Mgr. David Vašíček a ujal se, byť modifikován pro potřeby školy a strategii její prevence.

Peeři se výrazným způsobem podílejí na konceptu bezpečné a přátelské školy, pomáhají vytvořit atmosféru vzájemné důvěry a respektu. Mezi jejich činnosti patří např. organizování činnosti školního klubu a představení aktivit na peerské nástěnce, příprava plesu „Umíme se kultivovaně bavit“ a koncertů školních kapel „S hudbou proti drogám“, s filmovými odborníky (a samozřejmě pedagogy) zabezpečují Filmovou noc a zásadním způsobem se podílejí na tvorbě školního časopisu. Vedle celé řady dalších projektů (trička „Our school is cool“ pro prváky, studentské volby...) a aktivit (mezitřídní soutěže ve fotbale, stolním fotbálku, piškvorkách, sudoku, scrable...) se také podílejí na prezentaci školy při Dni otevřených dveří, na veletrhu SŠ apod.

Klíčovou roli hrají na adaptačních kurzech, neb jsou jejich animátory. Adaptační kurzy pro příchozí prváky jsou třídení a probíhají ve vybraných mimobrněnských destinacích (Doly Littner - Bzenec, RS Radost Vřesovice, ŠVP Nekoř) hned den poté, co přijdou žáci prvních ročníků poprvé v září do školy. Peeři jsou samozřejmě na tuto aktivitu patřičně připraveni a proškoleni, a protože s každou třídou jede na adapták vedle třídního učitele skupinka pěti peerů vybraných napříč všemi ročníky, hned od startu tedy mají „nováčky“ kontaktní osobu mezi staršími studenty 2. - 4. ročníků, na niž se mohou v případě potřeby s důvěrou obrátit.

Peeři a zájemci o práci v Gymelg PeerTeamu jsou průběžně proškolení, každoročně pro ně také v červnu pořádají pod vedením psychologa a terapeuta Mgr. Martina Hofmana preventista školy Mgr. Petr

¹¹ Slovo **peer** pochází z angličtiny, jedním z jeho významů je vrstevník. Peer program je tedy vrstevnický program, kterého se může zúčastnit kdokoli ve věku od 15 do 20 let. Cílem takového programu je vytvořit skupiny dobrovolníků, kteří by aktivně působili v oblasti primární prevence.

Odstrčil a bývalý učitel Mgr. David Vašíček pětidenní seminář v Naloučanech, Křižanově či Meziříčku, kterého se s chutí účastní i bývalí peeri – absolventi školy, kteří mají také co předat svým nástupcům.

V posledních třech letech byl peer program hodnocen PPP jako vysoce efektivní, i díky tomu získáváme pro školení peerů krajskou dotaci.

1.1.4 Další vnitřní zdroje

Mezi další vnitřní zdroje školy pro tvorbu MPP patří e-mailová adresa ŠMP a výchovného poradce, školní rozhlas, školní časopis, odborná a metodická literatura¹², taktéž autoevaluace školy.

Nástěnky jsou funkčně rozmístěny po škole, v každém patře je jedna a přinášejí zejména aktuální věci týkající se problematiky rizikového chování.

Písemné materiály pro žáky, jejich rodiče a zaměstnance školy jsou volně k dispozici u výchovného poradce a školního metodika prevence, rovněž na stolku pod preventivistickou nástěnkou v přízemí. Jedná se o nejrůznější letáčky, brožury a zpracované přehledy k nejrůznějším problémům. O tyto věci je ale mezi žáky i rodiči poměrně malý zájem.

Webové stránky školy (www.gymelg.cz) jsou zpracovány velice přehledně a funkčně, materiály a informace o prevenci se objevují hlavně v části Výchovný poradce a Metodik prevence.

1.1.5 Vnější zdroje školy pro tvorbu MPP

Vnějšími zdroji rozumíme širší podpůrnou síť odborníků, institucí a služeb, které ŠMP pomáhají při práci na MPP. Jejich přehled je součástí příloh.

¹² Literatura je ve škole spíše starší, v současnosti je hojněji využíváno webu. Výběr z publikací: Bártová, J. (1996): *Prevence není nikdy dost!*. Praha, Sportpropag, a.s.; Carroll, S. – Smith, T. (1993): *Rodinná příručka zdravého života*. Praha, QUINTET, s.r.o.; Nešpor, K. – Provazníková, H. (1996): *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami pro rodiče a pedagogy*. Praha, FORTUNA; Vorlová, M. – Petáková, A. (1996): *Sociální práce ve vztahu k sociální prevenci sociálně patologických jevů*. Praha, Středisko sociální prevence hlavního města Prahy.

1.2 Cíle MPP školy

Preventivní program školy sleduje cíle dlouhodobé a krátkodobé. Ty by měly být specifické, měřitelné, akceptovatelné, realistické a termínované, tak, aby bylo zjistitelné, jak jsou naplňovány, měly by vycházet z monitorování názorů a potřeb cílových skupin, tedy žáků, rodičů, pedagogů a školy jako celku.

Monitoring názorů cílových skupin přinesl následující závěry:

1. sklony k afektivnímu a agresivnímu jednání, zvl. u 1. a 2. ročníku, neschopnost některých studentů řešit racionálně a neafektovaně zátěžové situace,
2. ve většině tříd pozitivní vztah k alkoholu a cigaretám, tolerance k tzv. lehkým drogám,
3. skryté záškoláctví, pozdní příchody do výuky,
4. nezdvořilé chování a nevhodné nonverbální projevy.

1.2.1 Dlouhodobé cíle

- Zavádět etickou a právní výchovu, výchovu ke zdravému životnímu stylu a dalších oblastí preventivní výchovy do výuky jednotlivých předmětů, ve kterých ji lze uplatnit (ZSV, biologie, výchovy, jazyky ...).
- Podporovat rozvoj osobnosti žáků, vést je k pozitivnímu sociálnímu chování.
- Vytvářet podmínky pro smysluplné využití volného času, rozšiřovat zájmové a sportovní mimoškolní aktivity.
- Poskytovat žákům základní informace v oblasti prevence, kontakty na poradenská centra, instituce, organizace a odborníky působící v této oblasti, spolupracovat se zařízeními zabývajícími se primární prevencí.
- Spolupráce ŠMP s vedením školy, třídními učiteli i ostatními pedagogy – informovat je a metodicky jim pomáhat.

- Získávat kolegy a zvláště třídní učitele pro produktivní spolupráci v oblasti MPP.
- Informovat rodiče o existenci, úkolech a prostředcích primární prevence ve škole, spolupracovat s nimi prostřednictvím třídních učitelů.
- Sledovat rizika vzniku a projevy sociálně patologických jevů, snažit se řešit vzniklé problémy.
- Neustálé sebevzdělávání aktivistů MPP v dané problematice formou přednášek a seminářů.
- Kontinuální doplňování studijních materiálů vztahujících se k náplni MPP.

1.2.2 Krátkodobé cíle

- Prevenci uskutečňovat zejména u žáků 1. a 2. ročníků, neopomíjet však ročníky vyšší.
- Na tvorbě programů spolupracovat s vedením školy, s třídními učiteli a vyučujícími ZSV, biologie, výchov a s odbornými a poradenskými zařízeními, které se problematikou zabývají.
- Zajistit autoevaluaci školy.
- Prohloubit spolupráci s PPP a více se zapojovat do nabízených programů.
- Informovat rodiče o dění ve škole, spolupracovat s nimi při řešení problémů.
- Preventivní programy zaměřit zejména na tyto nežádoucí jevy: kouření, alkohol, drogy.
- Reagovat na aktuální situaci ve škole i v jednotlivých třídách.

1.3 Aktivita pro jednotlivé cílové skupiny ve škol. roce 2019/20

Činnosti, prostřednictvím nichž hodláme dosahovat stanovených záměrů, se musí zaměřit na všechny cílové skupiny, tedy žáky, učitele i rodiče.

Prae-venire znamená jít napřed, vědět předem, tj. mít na základě dříve nabytého představu o pravděpodobné budoucnosti jedince, kolektivu, instituce... Ve své nejobecnější podobě je tedy potenciálně primární prevencí každý pedagogický akt; podmínkou je však pochopení socializace, včetně jejích skrytých i na první pohled nepříjemných situací.

1.3.1 Aktivita pro žáky

Žáci jsou obeznámeni s možností konzultovat své problémy s třídním učitelem, výchovným poradcem, metodikem prevence a odborníky na specializovaných pracovištích, jejichž kontaktní adresy a telefony jsou uveřejněny na nástěnce nebo k dispozici u preventisty. Témata rizikového chování jsou začleňována do učebních plánů školy, a to zejména ve výchovách a vyučovacích předmětech jazykových, základech společenských věd, biologii, chemii. Na škole funguje peer program, žáci mají možnost zúčastnit se během školního roku celé řady exkurzí či kulturních a sportovních akcí, mohou využívat školní klub, knihovnu, učebnu výpočetní techniky s internetem.

Oblast specifické primární prevence

1. ročník

září – říjen

- představení metodika prevence, seznámení s preventivním programem školy,
- nabídka zapojit se do peer programu,
- dotazníkem zjistit vztah k prevenci, k patologickým jevům, zájem o konkrétní témata,

- ve spolupráci s třídním učitelem uskutečnit 3 denní seznamovací akci (spojenou i s prevencí),
- nabídka volnočasových aktivit školy, nabídka programů Poradenského centra,
- styly učení – výchovná poradkyně

listopad – prosinec

- v rámci učiva biologie (viry) zdůraznit problematiku HIV, AIDS,

únor – březen

- ZSV – kriminalita, věková hranice trestní zodpovědnosti, protidrogová legislativa,
- ve spolupráci s Poradenským centrem (event. peery) realizovat preventivní protidrogový program,

duben – květen

- dle aktuálních požadavků třídních učitelů nebo zájmů žáků připravit program ve spolupráci se zařízeními zabývajícími se prevencí,
- reagovat na vzniklé problémy,

2. a 3.ročník

- aktuálně reagovat na požadavky třídních učitelů,
- zajistit v rámci hodin IVT skupinový chat s odborníkem na drogy (na tématu diskuse se domluvit předem se studenty té které třídy),
- zajistit programy dle domluvy se třídami (témata: partnerské a mezilidské vztahy, anorexie, bulimie, sebepoznání, tolerance...),

4. ročník

- učivo ZSV (psychologie, virtuální drogy, kriminalita, sociální aspekty drogové závislosti ...) a biologie (biologie člověka, zdravý životní styl,

potíže se stravováním ...) vhodně doplnit besedami a přednáškami i na základě požadavků studentů,

- ve spolupráci s třídními učiteli volit vhodné programy prevence podle potřeb jednotlivých tříd,
- studium na VŠ (Sokrates, Scio...) - výchovná poradkyně

1. – 4. ročník

- studenti se mohou zapojit do charitativních, ekologických, vzdělávacích a společenských akcí – Světluška, Srdíčkové dny, Recyklohraní, Hug day, Suit up day, Halloween, sudoku, piškvorky...
- jsou informováni o mimoškolních aktivitách, o peer programu,
- v rámci výuky a exkurzí řízené diskuse o zdravém životním stylu, jinakosti, znevýhodněních, předsudcích a podstatných životních hodnotách,
- aktuálně je obměňována nástěnka prevence – adresy poradenských center, internetové stránky, informace, nabídka mimoškolních aktivit PPP...
- aktuálně obměňovány nástěnky informující o HIV, drogách, kouření,
- k dispozici jsou materiály s informačními a vzdělávacími materiály.

Oblast nespecifické primární prevence

- výchovné a preventivní působení všech pedagogů v rámci svých předmětů,
- zařazování prevence do předmětů, ve kterých ji lze uplatnit,
- vytipování problémových tříd a žáků (třídní učitel),
- zájmová mimoškolní činnost: sportovní kroužky, pěvecký sbor, taneční skupina, filmový klub, aktivity školního klubu vedeného peery,

- SOČ, účast na soutěžích a přehlídkách.
- Filmová noc (listopad)
- „Umíme se kultivovaně bavit“ - studentský ples (únor).
- „S hudbou proti drogám“ - přehlídka školních kapel (červen).

1.3.2 Aktivity pro učitele

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem, ten ví, že se může na pedagoga obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o studenta, podněcuje dialog, získává jeho důvěru i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím. Při řešení problému je otevřen komunikaci se žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, výchovným poradcem, preventistou atd. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektuje se studenty skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu (učitel podporuje odpovědnost studenta za řešení konfliktu), kompetence sociální interakce. Učí vést diskuzi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. V rámci celoškolních projektů se studenti mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a s aktuálními tématy, umožňují též intenzivní spolupráci napříč různými ročníky. Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostacích. Je oceňováno úsilí studenta a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem, tím pomáháme vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu. Učitelé rovněž nabízejí všem rodičům možnost individuální konzultace a vyzývají rodiče, aby tuto možnost využívali, udržují s nimi pravidelný kontakt (rodičovské schůzky, elektronická či telefonická komunikace).

- na pedagogické radě jsou pracovníci školy seznámeni s filosofií programu primární prevence a s plánem akcí na školní rok, jsou požádáni o spolupráci,
- v elektronické sborovně je k dispozici MPP, kde jsou vypracovány i metodické postupy řešení situací, krizovým plánem disponuje každý zaměstnanec školy,
- celoročně jsou informováni o možnosti sebevzdělávání (nástěnka ve sborovně),
- je nabídnuta literatura, videa a internetové stránky, kde mohou získat odborné informace pro sebe i své studenty.

1.3.3 Aktivity pro rodiče

Do výchovně vzdělávacího procesu na školách je nutné zapojit i rodiče, informovat je o preventivní strategii a o možnostech intervence v případě selhání jejich dítěte. Rodiče jsou tedy informováni o preventivní strategii školy už v červnu, před nástupem jejich dítěte do prvního ročníku, na internetových stránkách školy www.gymelg.cz a třídními učiteli na pravidelných třídních schůzkách. Na třídních schůzkách se dozví o aktuálních problémech žáků a o postupu jejich řešení. Akutní případy řeší škola ve spolupráci s rodiči ihned. Rodičům žáků škola také příležitostně distribuuje tematické letáky.

- na červnové schůzce rodičů budoucích studentů 1. ročníků je představen metodik prevence a preventivní program školy,
- prvních třídních schůzek s rodiči žáků 1. ročníků se preventista účastní a rodičům sdělí konkrétní preventivní program pro daný školní rok, rodiče jsou požádáni o spolupráci (listopad),
- prostřednictvím třídních učitelů jsou rodiče na každé schůzce informováni o aktivitách školy v oblasti prevence,
- s preventivním programem je veřejnost seznámena na webu školy.

Závěr

MPP vycházející ze školní preventivní strategie směřuje k ochraně mládeže před rizikovými (sociálně patologickými) jevy. V jeho rámci je preferován pozitivní přístup – vychází z poznání, že spíše než poskytovat informace o nežádoucích jevech je lepší vytvářet podmínky pro využití volného času, spolupodílet se na vzájemně přínosné nestresující komunikaci, upřednostňovat aktivity, které přinášejí pozitivní prožitky jinak než užitím drogy apod. Důraz je kladen na posilování zdravého sebevědomí, samostatné rozhodování a řešení problémů, rozvoj zdravého životního stylu. Mimo vlastní vyučování je preventivní působení uskutečňováno prostřednictvím nejrůznějších metod a forem preventivních aktivit – prostřednictvím informačních, pobytových, volnočasových aktivit nebo preventivních aktivit vytvářených samotnými žáky.

Výše zpracovaný materiál je dokumentem otevřeným, který bude aktuálně doplňovaný a přehodnocovaný.

Použitá literatura

- ARABADŽIEV, Sáva. *Šikana na učitelích*. Učitelské noviny [online]. 2011, 6 [cit. 2017 – 11 – 18]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=5738>
- BUDÍNSKÁ, Martina. *Jak sestavit Minimální preventivní program*. In Prevence, 2005, č. 1. ISSN 1214-8717. s. 4-6.
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2009), *Preventing later substance use disorders in at-risk children and adolescents: a review of the theory and evidence base of indicated prevention*. Thematic papers. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg (Tematické dokumenty. Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, Lucembursko). [online]. [cit. 2013-11-17]. Dostupné z: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/thematic-papers/indicated-prevention>
- Koncepce prevence kriminality ve městě Brně na léta 2013 – 2016. Městský program prevence kriminality v Brně*. [online]. [cit. 2013-11-17]. Dostupné z: http://socialnipecce.brno.cz/useruploads/files/kcp/koncepce_prevence_2013-2016%5B1%5D.pdf
- MIOVSKÝ, Michal a kol. *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Tišnov, Praha : Togga 2010. 253 s. ISBN 978-808-7258-477.
- MIOVSKÝ, M. a kol. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování*. Praha: Univerzita Karlova & Togga 2012. Dostupné z: <http://www.pppuo.cz/soubory/SLOVNIK.pdf>
- MSMT. *Dokument typu doc Strategie primární prevence 2013-2018* [online]. Praha, 2013 [cit. 2013-11-17]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/28077>
- MSMT. *Dokument typu doc Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže.doc* [online]. Praha, 2010 [cit. 2013-11-17]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/20273>
- Školní vzdělávací program Gymnázia, Brno, Elgartova 3 pro obor vzdělávání 79-41-K/41 - Gymnázium* [online]. Brno, 2009, 2013 [cit. 2013-11-17]. Dostupné z: http://gymelg.cz/sites/default/files/pdf/GE_SVP_2013.pdf + dodatky.
- Vyhláška Č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních* [online]. [cit. 2013-11-17]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlasaka-c-72-2005-sb-1>

Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2018 – 2019 [online]. Gymnázium Elgartova. Brno, 2019 [cit. 2019-10-01]. Dostupné z: http://gymelg.cz/sites/default/files/pdf/GE_vyrocní_zprava_2019.pdf

Seznam příloh

Příloha č. 1: Legislativní podklady a normy týkající se prevence

Příloha č. 2: Krizový plán

Příloha č. 3: Jak postupovat v případě šikany a skupinového násilí

Příloha č. 4: Síť organizací a služeb poskytujících odbornou pomoc

Příloha č. 5: Systém organizace a řízení primární prevence, kontakty

Příloha č. 6: Informační zdroje, užitečné webové stránky

Přílohy

Příloha č. 1: Legislativní podklady a normy týkající se prevence

K primární prevenci se vztahuje množství zákonů, metodických pokynů a dalších norem. Na tomto místě je uveden pouze stručný přehled těch nejvýznamnějších, kompletní seznam legislativních norem upravujících oblast primární prevence rizikového chování je k dispozici v knize *Primární prevence rizikového chování ve školství* (Miovský a kol, 2010). Publikace je dostupná zdarma ke stažení na <http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/17/2670/Primarni-prevence-rizikoveho-chovani-ve-skolstvi>.

Usnesení vlády České republiky:

Základním dokumentem upravujícím oblast celé protidrogové politiky, včetně jejího důležitého pilíře primární prevence, je Národní strategie protidrogové politiky.

Usnesení vlády č. 340/2010, o Národní strategii protidrogové politiky na období 2010 až 2018

Dokumenty Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR:

Zásadní zákony, doporučení a pokyny MŠMT, které je odpovědné za celou oblast primární prevence rizikového chování.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 65/2017 Sb. o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek.

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

**Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže.
Č.j.: 21291/2010-28**

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních. Č.j. MSMT- 21149/2016

Metodické doporučení CO DĚLAT, KDYŽ- INTERVENCE PEDAGOGA Rizikové chování ve školním prostředí - rámcový koncept, Příloha č. 1, Návykové látky – drogy.

Metodické doporučení CO DĚLAT, KDYŽ- INTERVENCE PEDAGOGA Rizikové chování ve školním prostředí - rámcový koncept, Příloha č. 4, Alkohol u dětí školního věku.

Metodické doporučení CO DĚLAT, KDYŽ- INTERVENCE PEDAGOGA Rizikové chování ve školním prostředí - rámcový koncept, Příloha č. 7, Kyberšikana.

Metodické doporučení CO DĚLAT, KDYŽ- INTERVENCE PEDAGOGA Rizikové chování ve školním prostředí - rámcový koncept, Příloha č. 11, Záškoláctví.

Metodické doporučení CO DĚLAT, KDYŽ- INTERVENCE PEDAGOGA Rizikové chování ve školním prostředí - rámcový koncept, Příloha č. 13, Tabák.

Příloha č. 2: Krizový plán

Krizový plán slouží k řešení rizikových situací ve škole. S jeho zněním jsou pracovníci školy seznámeni na začátku školního roku, všichni jím disponují a v případě potřeby podle něj postupují. Obecné postupy jsou i s příklady modelových situací obsaženy v přílohách č.1 – 4 *Primární prevence rizikového chování ve školství* (Miovský a kol, 2010) či metodických pokynech MŠMT 1998, 2013, 2016.

Postup v jednotlivých situacích

1. Žák je v ohrožení života (je zraněn, chová se zmateně, ztrácí vědomí...)

- zaměstnanec školy, který je přítomen této situaci nebo je informován jiným žákem, neprodleně poskytne první pomoc (viz níže), v případě možnosti zajistí sám zavolání rychlé záchranné služby 155 a neprodleně informuje zástupce nebo ředitelku školy o vzniklé situaci,
- v případě, že není zaměstnanec schopen sám zavolat pomoc, vyzve kohokoliv z pracovníků školy nebo žáků, pošle ho za zástupci nebo za ředitelku školy a zajistí zavolání rychlé záchranné služby,
- zástupci, ředitelka školy okamžitě po nahlášení krizové situace zajistí také pomoc dotyčnému zaměstnanci při řešení situace,
- vedení školy bude informovat zákonné zástupce žáka.

2. Zaměstnanec má podezření na zneužití návykové látky u žáka (ale nejedná se o bezprostřední ohrožení života):

- zaměstnanec informuje metodika rizikových forem chování (v případě jejich nepřítomnosti zástupce ředitele, ředitele školy),
- metodik rizikových forem chování (popř. vedení školy) informuje zákonné zástupce žáka a udělá o tom zápis,
- vedení školy se zákonnými zástupci dohodne další postup.

3. Zaměstnanec je svědkem fyzického nebo slovního útoku na žáka:

- zaměstnanec vhodným způsobem zasáhne a zajistí ochranu oběti,
- zaměstnanec informuje vedení školy,

- vedení školy bude informovat zákonné zástupce pachatelů i oběti o situaci,
- vedení školy provede jednání se zákonnými zástupci žáků, ze kterého se vyhotoví písemný zápis podepsaný všemi přítomnými,
- vedení školy nabídne pomoc (např. kontakt na specializované pracoviště).

4. Zaměstnanec u žáka nalezne legální drogy (alkohol, cigarety, léky):

- při přistižení žáka je nutné mu v další konzumaci zabránit,
- zaměstnanec informuje metodika rizikových forem chování (v případě jeho nepřítomnosti zástupce ředitele, ředitelku školy),
- žák sám uloží na vyzvání alkohol, cigarety nebo léky v ředitelně školy za přítomnosti dvou svědků,
- metodik rizikových forem chování informuje zákonné zástupce žáka a vyzve je k převzetí nalezené látky, může informovat o možnostech odborné pomoci,
- je nutno zajistit přesný zápis včetně podpisu svědků.

5. Zaměstnanec u žáka zjistí vlastnictví ilegální drogy:

- zaměstnanec informuje metodika rizikových forem chování (v případě jejich nepřítomnosti zástupce ředitele, ředitelku školy),
- žák sám uloží na vyzvání podezřelou látku za přítomnosti dvou svědků do obálky se záznamem o situaci, tato obálka se uschová do ředitelny školy,
- metodik rizikových forem chování informuje zákonné zástupce žáka,
- metodik rizikových forem chování událost oznámí Policii ČR a oddělení sociálně právní ochrany,
- metodik rizikových forem chování provede šetření a zápis o události,
- nesmí se provádět osobní prohlídka ani prohlídka věcí, to je v kompetenci Policie ČR.

6. Zaměstnanec nebo žák v areálu školy nalezne drogy nebo vybavení k jejich užívání:

- okamžitě informovat metodika rizikových forem chování (v případě jejich nepřítomnosti zástupce ředitele, ředitelku školy),

- metodik rizikových forem chování zajistí bezpečné uložení drogy nebo vybavení, kontaktuje Policii ČR a předá jí nález,
- metodik rizikových forem chování provede záznam o případu,
- v případě, že se látka našla u žáka, který se jí intoxikoval, předá se látka přivolanému lékaři

7. Žák se zaměstnanci svěří s tím, že užívá drogy:

- zaměstnanec informuje metodika rizikových forem chování, ten rozhodne o dalším postupu

PRVNÍ POMOC PŘI OTRAVĚ ALKOHOLEM NEBO DROGAMI

Okamžitě přivolat lékaře!

- Zdravotníci jsou vázáni mlčenlivostí. Odkládat přivolání pomoci by mohlo vážně ohrozit zdraví nebo i život postiženého. Důvodem k okamžitému lékařskému zákroku je i podezření na otravu. Nepodávejte nic, co obsahuje alkohol, černou kávu ani mléko!

Co dělat, než přijde lékař?

- **Při vědomí a došlo-li k otravě ústy:** podat větší množství vody. Pak vyvolat stlačením kořene jazyka zvracení. Ošetřit možná zranění a zajistit nepřetržitý dohled. Zabránit prochladnutí.
- **Při vědomí a došlo-li k otravě nitrožilní cestou nebo vdechnutím:** zvracení nemá smysl vyvolávat. Ošetřit možná zranění a zajistit dohled – hrozí riziko nesmyslného a nebezpečného jednání postiženého. Zabránit prochladnutí.
- **V bezvědomí:** nikdy nepodávat postiženému nic ústy! Nesnažit se vyvolat zvracení – nebezpečí vdechnutí zvratků! Uvést do stabilizované polohy na bok, aby nezapadl jazyk. Ošetřit případná zranění, zajistit nepřetržitý dohled, zabránit prochladnutí. **Při zástavě dechu** uvolnit dýchací cesty a provést umělé dýchání. **Při srdeční zástavě** je nutné aplikovat kardio-pulmonární resuscitaci.

Příloha č. 3: Jak postupovat v případě šikany a skupinového násilí

A) Rodič oznámí škole šikanu dítěte

1) Když rodiče přijdou žádat o pomoc ohledně šikany svého dítěte, nereaguje pedagog obranně a nedůvěřivě. Nevyjadřuje pochybnosti, nechápe prosbu rodičů jako stížnost. Nezlehčuje situaci tvrzením, že jejich dítě provokovalo nebo že se jednalo jenom o škádlení atd. Je nutné rodiče v klidu vyslechnout, nechat mluvit, nepoučovat, aktivně naslouchat. Je potřeba se umět doptat na důležité informace. Podezření nebo tvrzení rodičů, že je jejich dítě šikanováno, se nesmí nikdy podcenit a je potřeba účinně a bezpečně situaci prošetřit.

2) Škola nezve rodiče protagonistů šikany do školy, když ještě šikana není vyšetřena. V praxi se vyskytuje závažná chyba, kdy si ředitelé pozvou najednou rodiče údajných obětí a údajných agresorů, podezřelé žáky, některé pedagogy a vyšetřují situaci se všemi najednou, případně pořizují video nebo audio záznam.

3) Rozhovor s rodiči oběti probíhá individuálně. U počáteční šikany, která se dá vyšetřit během jednoho nebo dvou dnů, obvykle proběhne až po jejím vyšetření. Úkolem je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních.

4) Vážnou chybou je neinformování rodičů o řešení šikany. Chybou je taktéž nepřipravená třídní schůzka a opakované řešení šikany s rodiči, což vede k eskalaci destruktivních procesů a negativních emocí. Ve všech případech je potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana a škola ji řešila. U počáteční šikany zpravidla stačí podat informaci na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany je na místě svolat schůzku mimořádnou. Vždy je důležité, aby byl na schůzce přítomen školou pověřený a vyškolený pedagog pro prevenci a řešení šikany (případně i externí odborník).

5) Rozhovory s rodiči, rozhovory s protagonisty šikany (oběťmi, svědky, agresory) jsou náročné. Určený pedagog pro prevenci a řešení šikany musí absolvovat alespoň základní výcvikový kurz – první pomoc při šikanování.

B) Výskyt šikany učitele

Formy šikany učitele

Šikana učitelů se projevuje ve zjevných, ale i skrytých formách.

a) Zjevná forma je taková, jakou vidáme často ve videích z mobilního telefonu nebo digitálních kamer. Pedagog, který si nevybudoval, nebo z nějakých důvodů ztratil autoritu, je zesměšňován před celou třídou. Forma může být různá, a to od posmívání, nerespektování jeho pokynů, používání vulgarismů, ničení věcí až po strkání, kopy

a jiné údery. Je to však forma šikany, se kterou se dá pracovat, jelikož je prokazatelná. Vyskytují se také případy, kdy nový učitel je třídou seznámen s tím, že jej bude třída testovat a že se budou snažit o to, aby v případě, že kolektivu nebude vyhovovat, odešel. Za příklad mu dávají jeho předchůdce, kteří pro nezvládnání situace opravdu odešli.

b) Skrytá šikana je obvykle založena na kompromitujících materiálech. Dítě ví o nějakém chování či jednání pedagoga, které se neslučuje s morálkou, předpisy či zákony. Někdy také děti využívají toho, že pedagog v nějaké situaci postupoval nestandardně, a vyžadují stejnou úlevu pro svoji osobu. Dítě tedy na pedagoga vyvíjí nátlak, aby přehlížel jeho prohřešky, či vyžaduje zvýhodnění při klasifikaci. Těchto případů je velice mnoho a odhalují se obtížně. Důvodem je krytí samotným pedagogem. Nebývá také výjimkou, že dítě vyhrožuje vlivnými rodiči, kteří mohou mít nějaký vliv na zřizovatele. Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák/student se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Tato forma šikany je charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou.

Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru. Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči své osobě. Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikanován žáky, jako stigma a pocituje stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí. V řešení situace pak pedagoga také oslabuje obecně zažitý mylný názor, že kompetentní pedagogové problém s udržováním kontroly ve třídě nemají. Učitelé se tak mohou ocitnout v paradoxní situaci, ve které jsou činěni zodpovědnými za násilí, které je namířeno proti nim samotným. Je zapotřebí, aby škola vytvořila bezpečné prostředí a atmosféru důvěry, ve kterém bude tento druh rizika – šikana učitele – uznán a budou nastaveny mechanismy a postupy (krizový plán) k ochraně pedagogů a k účinné prevenci a řešení takového chování, se kterými budou všichni žáci, pedagogové a zákonní zástupci seznámeni.

JAK POSTUPOVAT

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní a multidimenzionální problém, který se týká všech členů školy. Není pouze výsledkem

osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí, jak bývá někdy interpretována. Neměla by být proto v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám. Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel. Agresivní chování s cílem ublížit učiteli ze strany vedení (nejčastěji jako bossing), kolegů (nejčastěji jako mobbing), podřízených kolegů (nejčastěji jako staffing), nebo šikana ze strany zákonných zástupců spadá do pracovněprávní problematiky a postupy řešení vymezuje zákoník práce, případně trestní zákoník či občanský zákoník. Škola má jasně stanovený způsob, jakým mají pedagogové podezření na šikanu své osoby nebo kolegy, nebo oznámení o šikaně podat, komu a jak s tím bude nakládáno.

Specifika pro řešení šikany zaměřené na učitele¹³

- 1) Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Nelze očekávat, že situaci, kterou lze klasifikovat jako šikanu, vyřeší pedagog v pozici oběti sám. Proto je zapotřebí, aby tuto skutečnost škola neočekávala a nevyžadovala. Naopak je zapotřebí, aby podporovala své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistila bezpečí pro pedagoga a řešila vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.
- 2) Škola musí mít připravený krizový plán, ve kterém bude specifikováno, jak se v situaci naplnění tohoto rizika zachová, jakou roli a možnosti řešení krizové situace má sám pedagog, jakou roli vedení školy, školní poradenské pracoviště apod. Plán rovněž zahrnuje pokyny pro zajištění bezpečí pro ohroženého pedagoga a žáky.
- 3) V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky se pedagog řídí krizovým plánem školy. Pokud je tento plán nedostatečný, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.
- 4) Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkostí, zvýšená citlivost, nechut' k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.

¹³ ARABADŽIEV, Sáva. *Šikana na učitelích*. Učitel'ské noviny [online]. 2011, 6 [cit. 2017 – 11 – 18].

Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=5738>

5) Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (jedná se o program selektivní nebo indikované primární prevence, nikoli všeobecné prevence).

6) Stejně jako u šikany mezi žáky i zde je potřeba, aby po takové situaci škola revidovala mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu.

7) V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

Ředitel školy nese odpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pro své zaměstnance dle § 101 a § 102 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

C) Výskyt kyberšikany ve škole¹⁴

Rizikové chování v podobě kyberšikany se dost často vyskytuje i v souvislosti s šikanou, ne vždy tomu ale tak musí být.¹⁵

¹⁴ JAK POSTUPOVAT určuje metodické doporučení CO DĚLAT, KDYŽ- INTERVENCE PEDAGOGA, Rizikové chování ve školním prostředí - rámcový koncept, Příloha č. 7, Kyberšikana.

¹⁵ *Ilustrativní příběh:* Nikola studuje druhý ročník střední školy ekonomického zaměření. Stejně jako většina jejích spolužáků je aktivní na sociálních sítích, nejčastěji využívá Instagram a Facebook. Příspěvky přidává téměř denně, ať již fotky s kamarádkami ze školy, tak i novinky z volejbalu, který hraje za místní tým. Když v květnu začne Nikola chodit s Jakubem, přidá brzy i jejich společnou fotku. Od té chvíle se u jejích příspěvků, ale neobjevují pouze kladné komentáře a označení „to se mi líbí“. Ve chvíli, kdy přidá Nikola další společnou fotku s Jakubem, začne dostávat i posměšné zprávy ohledně její vysoké postavy od tří spolužaček ze třídy. Za dva dny se na její zdi objeví fotka ze školy, kdy sedí během výuky v lavici, s komentářem „půl třídy nevidí na tabuli kvůli naší žirafě“, fotografií přidala jedna ze tří již zmíněných spolužaček. Fotky si Nikola všimne odpoledne po příchodu ze školy, kdy zapne pc, už v tu chvíli má fotka několik sdílení a 40 označení „to se mi líbí“, nechybí ani posměšné komentáře, kdy někdo přidal fotku i jejich volejbalového týmu, kde je Nikola nejvyšší. V ten den se Nikola neozve Jakubovi a celé odpoledne probechne, vůbec neví, jak se bránit. Navíc večer zjistí, že „líbí“ přibývá a stejně tak i posměšných komentářů, tři spolužačky ze třídy se k ní vyjadřují i vulgárně. Druhý den nejde Nikola do školy. Když večer rodiče zjistí, že Nikola nebyla ve škole, chtějí znát důvod. Nikola se vymluví na bolesti břicha, rodiče jí tedy chtějí odvézt na pohotovost, což Nikola odmítne. Rodiče jí napíší omluvku a trvají na návštěvě lékaře nebo už Nikola musí jít do školy. Druhý den jde tedy Nikola do školy. Smějí se jí už v šatně, vnímá i nenápadné úšklebky a ukazování spolužáků z ostatních ročníků. Nikdo jí ovšem neřekne nic přímo. Odpoledne ovšem objeví Nikola na profilu jedné spolužačky text: „Kdo dnes potkal žirafu, ať dá like“¹⁶. „Líků“ je tam 86 a opět nechybí další urážky, opět i ty vulgární od tří spolužaček. Nikola na žádný z komentářů nereaguje. S příchodem rodičů domů se opakuje jejich výzva navštívit lékaře, Nikola nevypadá vůbec dobře, navíc dva dny už nic nejedla. Po nátlaku rodičů Nikola přiznala, co se děje a vše jim na Facebooku ukázala. Druhý den ráno jdou rodiče s Nikolou přímo k řediteli školy oznámit situaci.

Metodický pokyn

Zajistěte ochranu oběti

Kontaktujte operátora mobilní sítě nebo zřizovatele www stránek, profilu...atd.

Zajistěte dostupné důkazy s podporou IT kolegy

Důkladně vyšetřete a žádejte odb. pomoc

Vyšetřete všechny souvislosti se zjištěným incidentem. Zajistěte si podporu a pomoc externího pracovníka (IT expert, PPP, policie,...). Kontaktujte a spolupracujte s MySpace, Facebookem, nebo jakýmkoli jiným webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo.

Opatření

Zvolte takové opatření a řešení, které je odpovídající závažnosti prohřešku a důsledkům, které agresor způsobil.

Informujte a poučte rodiče

Informujte rodiče oběti i rodiče kyberagresora. Postup a zásady sdělování informací jsou stejné jako u „klasické šikany“ (např. NE konfrontace oběti a agresora).

Poučte rodiče o tom, koho mohou (je vhodné) kontaktovat (Policie ČR, OSPOD, PPP, právní zástupce atd.).

Některé případy kyberšikany nespádají do kompetence školy.

Žádejte konečný verdikt a informace

Při zapojení a následně celém prošetření případu trvejte na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (PČR...) a dalších subjektů (rodiče).

Postihy

Při postizích agresorů postupujte v souladu se školním řádem a již vypracovaným krizovým plánem.

Ilustrativní případ

Nadávky byly přes sociální síť Facebook, dalším postupem je tedy nahlásit problém – urážlivý obsah. Je třeba zajistit důkazy, např. přes klávesu prt sc „vyfotit“ stránku, následně ji zobrazit přes Ctrl+V například do Wordu nebo grafického editoru (např. Malování) a uložit. Důkazní materiál lze také vyfotit mobilním telefonem, či jiným digitálním zařízením (Vyfotit obrazovku PC, nebo displej mobilu...). Je dobré si vyžádat technickou podporu ICT pracovníka školy.

Přijatá opatření v rámci školního prostředí vycházejí z porušení školního řádu, v tomto konkrétním případě se jedná o používání záznamu (fotografie) ve škole, nevhodné chování ke spolužačce (slovní urážky). Probíhá vyšetřování jako při šetření šikany.

Rodiče oběti o situaci již ví. Rodiče agresorů jsou informováni po proběhnutí šetření kyberšikany, seznámeni s postihy agresorů. Za agresory byly označeny tři dívky, spolužačky Nikoly.

Rodičům Nikoly bylo dále školou doporučeno kontaktovat Policii ČR a oznámit situaci kyberšikany i zde.

Agresorky byly potrestány v souladu se školním řádem.

D) Výskyt skupinového násilí ve školním prostředí¹⁶

Skupinové násilí vůči oběti (obětem) tzv. třídní lynčování je méně častou a neobvyklou formou šikany, která se ale i tak vyskytuje. Její řešení vyžaduje specifické kroky, které jsou odlišné od řešení šikany.¹⁷

¹⁶ JAK POSTUPOVAT určuje Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně dle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (Příloha č. 6).

¹⁷ *Příkladem může být ilustrativní situace* odehrávající se během volné hodiny před odpoledním vyučováním, kterou žáci 7. ročníku tráví ve škole, kdy v ostatních třídách probíhá výuka. Třída 7.

Metodický pokyn

A. První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany

Ilustrativní situace

Podle zvuků a komentářů, které pedagožka slyšela ze třídy, se rozhodla využít smluvený signál („Krtek“) pro takové situace ve škole. Předem odhadla situaci a než sama do třídy vkročila, zalarmovala i ostatní kolegy. Předpokládala, že bude potřebovat pomoc, že situaci nelze zvládnout v jedné osobě.

2. bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

„Dost, přestaňte, všichni na svá místa, okamžitě!“ – zvolání, které zastavilo další násilí vůči Adamovi.

B. Příprava podmínek pro vyšetřování

3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy

signál „Krtek“ a přibíhají na pomoc. V přímém dění jsou tedy již tři pedagogové. Jeden z nich odchází s Adamem do bezpečí, druhý zůstává v 7. třídě. Pedagožka, která byla od začátku situace bezprostředně přítomna, odchází informovat vedení školy.

První zalarmování kolegů již proběhlo. Kolegové zareagovali dle domluvy na

4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi

Pedagog, který zůstává ve třídě, zajišťuje dohled nad třídou, přičemž žáci sedí na svých místech a nesmí mluvit, aby nemohlo dojít k domluvě na křivé výpovědi.

5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)

Pedagog, který odvedl Adama ze třídy, volá pedagoga – zdravotníka, ten po vyhodnocení jeho stavu volá 155 a poskytuje první pomoc. Spolužáci si z Adama vytvořili „živý terč“ do kterého se trefovali fixy. Několikrát bylo zasaženo okolí očí, začíná otékat. Na rukou má škrábance a oděrky.

ročníku je umístěna v posledním patře budovy, kde se nachází ještě učebna výtvarné výchovy, která je během této doby volná. Vyučující výtvarné výchovy si v této době jde připravit do učebny materiál na odpolední vyučování. Již při příchodu po schodech do posledního patra slyší pedagožka křik ze třídy 7. ročníku, přestože dveře do třídy jsou zavřené. S postupným přibližováním se ke třídě je možné rozeznat, že křik, který slyšela je skandování žáků „ještě, ještě, ještě“. Nyní již stojí za dveřmi a odhaduje situaci, která se za nimi odehrává, v rozhodnutí se pro další jednání jí pomůže zaslechnutí hlasů dvou chlapců „drž pořádně, ať se trefí“ a následně „joo, trefa za 30 bodů“. „Krtek!!!“ zavolá pedagožka přes zábradlí do patra níže, kde probíhá v několika třídách výuka a následně se rychle přesouvá ke dveřím 7. třídy a otevírá je. V zadní části třídy vidí, jak dva chlapci drží mezi sebou třetího, říkáme mu třeba Adam. Okolo stojí téměř všichni ostatní žáci. „Dost, přestaňte, všichni na svá místa, okamžitě!“ volá pedagožka ve třídě, přičemž si všímá, že dvě žákyně v první lavici na svých místech už sedí. Ostatní se na ni otočí až v této chvíli, o jejím příchodu neměli tušení, protože i nadále skandovali. Žáci teď stojí jako ochromení, nehýbají se. „Tak rychle, všichni na svá místa,“ opakuje pedagožka. Žáci pomalu začínají přecházet ke svým lavicím. Chlapci, kteří doposud mezi sebou drželi Adama, ho pustí, jeden z nich mu ještě něco šeptá, ale pedagožka neslyší co. V tu chvíli se ve dveřích třídy objevují další dva pedagogové. Jeden z nich přibíhá k Adamovi, který se zhroutil k zemi, pomáhá mu vstát a odvádí ho ze třídy. S ostatními žáky zůstává pedagožka a pedagog, který do třídy doběhl později. Žáci si sedají na svá místa, v tu chvíli jim pedagožka oznámí, „bude tu ticho, nikdo nemluví, zůstaňte sedět na svých místech.“

6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

Vedení školy (ředitel školy, zástupce ředitele) a metodik prevence se domlouvají, že na základě zdravotního stavu, ale i poničení věcí oznámí situaci Policii ČR, kontaktují rodiče Adama. Metodik prevence jde se zástupcem ředitele do 7. třídy informovat o dalším postupu dohlízejícího pedagoga. Adam má nejen způsobené rány v obličeji a na rukou, ale poničené oblečení (zašpiněné od fixů, potřhané).

C. Vyšetřování

7. rozhovor s obětí a informátory

Metodik prevence spolu se zdravotníkem poskytují Adamovi podporu do příjezdu záchranné služby. Zjišťují první informace o tom, co se stalo.

8. nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků

9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky

10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi)

Metodik prevence za přítomnosti zástupce ředitele školy vede postupně rozhovory s jednotlivými žáky, všechny výpovědi zapisuje. Žáci, kteří již rozhovor absolvovali, odcházejí domů. Výuka, která měla probíhat, skončila. Třídní učitel informuje rodiče všech žáků o nastalé situaci, sděluje jim, že někteří z nich odejdou ze školy déle než by měla končit výuka. Zároveň jim předává informaci, že druhý den je bude informovat o termínu mimořádné schůzky. Adam je v péči lékařů, ředitel hovoří s jeho rodiči.

D. Náprava

11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny

Příloha č. 4: Sít' organizací a služeb poskytujících odbornou pomoc

Institute	Činnost	Adresa	Kontakty
DROGY			
PPP Brno Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti	primární a sekundární prevence závislosti – preventivní programy pro školy, individuální konzultace s klienty, odpolední aktivity	Sládkova 45, 613 00 Brno	548 526 802 723 252 765 fax: 548 529 350 sladkova@pppbrno.cz www.poradenskecentrum.cz
Sdružení a nadace Podané ruce	primární, sekundární a terciální prevence drog.závislosti, K-centrum, DPS, psychiatrická ambulance, doléčovací centrum, podporované zaměstnání, drogové služby ve vězení	K- centrum Drug Azyl - Videňská 3, 639 00 Brno ----- Terénní práce - Videňská 3, 639 00 Brno ----- Centrum prevence Hapalova 22, 621 00 Brno ----- DPS - Hapalova 22, 621 00 Brno ----- Elysium ----- Psychiatrická ambulance – Hapalova 22, 621 00 Brno ----- Podporované zaměstnání – Pasáž Francouzská 36, 602 00 Brno ----- Drogové služby ve vězení ----- Doléčovací centrum Jamtana – Franzouzská 36, 602 00 Brno ----- Gambling Hapalova 22	543 249 343 kc.videnska@podaner uce.cz ----- 543 210 802 street@podaneruce.cz ----- 549 211 278 prevcentrum@podaneruce.cz ----- 541 227 704 elysium@podaneruce.cz ----- 541 226 070, 777 916 263 psychiatricka.ambulance@podaneruce.cz ----- 545 247 535 (klapka 108) ----- 545 247 542 vezeni@podaneruce.cz ----- 545 246 690 jamtana@podaneruce.cz ----- 541 227 704 gambling@podaneruce.cz
ALKOHOL, GAMBLING, (drogy) www.plbohnice.cz/nepor			
MOAT (městská ordinace AT)	alkohol, gambling,drogy (ambulantně)	Masarykova 37, 602 00 Brno	542 214 220, 542 211 958 (drog.záv. - Dr. Novák) MUDr.Ivan Wienberger
Teen Challenge	Kontaktní centrum, bezplatné poradenství - alkohol, automaty, i rodinní příslušníci	Pekařská 12, 602 00 Brno	777 179 363 brno@teenchallenge.cz

Sdružení A-klubů	nízkoprahové zařízení, alkohol.poradna, soc. poradenství rekvalifikační kurzy, pomoc v krizi,volnočasové aktivity	Rokycanova 48, 615 00 Brno	541 24 72 33 akluby@akluby.cz www.akluby.cz 548211860 linka důvěry	
LINKA DŮVĚRY AK	kontaktní centrum anonymní linka důvěry Aklubů		LINKA DŮVĚRY AK linka.duvery@akluby.cz 603 487 867, 548 211 856 545 241 301	
Občanské sdružení Lotos Centrum soc.prevence - Lotos	doléčovací program – alkohol.záv. být „na půl cesty“ (nad 18 let) soc.poradenství, dluhové poradenství, pomoc při hledání práce	Dvořákova 13 603 00 Brno Dvořákova 13 602 00 Brno	739 429 469 543 255 383 lotos@lotos-brno.cz 543 255 383 739 060 350 773 826 733 centrum@lotos-brno.cz	
Anonymní AT linka s celorepublikovou působností	Linka pomoci pro alkoholiky a jejich rodiny		235 311 791 724 307 775 www.atlinka.cz	
PSYCHIATŘI				
MUDr. Novotná Jana	psychiatr	Jugoslávská 13	543210848	
MUDr. Mgr. Šob Jiří	psychiatr	Charbulova 92	548 525 784	
MUDr. Karel Vaněk	psychiatr	Grohova 12, Brno	541 218 460	
MUDr. Josef Blažek	psychiatr	Velkopavlovická 25,	544 214 603	
MUDr. Ivan Weinberger	psychiatr	Masarykova 37, Brno	542 210 077	
MUDr. Anastázie Arendášová	psychiatr	Božetěchova 79, Brno	541 215 832	
MUDr. Jiří Berka	psychiatr	Vojtova 23, Brno	543 212 752	
PhDr. Anton Polák	klinický psycholog	Malátova 9, Brno	541 215 692	
Dětsí psychiatrie				
MUDr. A.Palčíková	psychiatr	Masarykova 37	542 423 015	
MUDr. L.Bauerová	klinický psycholog	Masarykova 37	542 423 015	
MUDr. Hana Lemanová	Psychiatr, specializace- anorexie, bulimie	Údolní 18	606 118 783	
MUDr. Karel Vaněk	psychiatr	Grohova 12	541 218 460	
MUDr. Josef Blažek	psychiatr, psychoterapeut	Velkopavlovická 25	544 214 603	
Poliklinika Bílý dům www.cdozs.cz	Psychiatrie	MUDr. Dagmar Ledečová	psychiatr	533 302 323
		MUDr. Zdena Podešová	psychiatr	533 302 214
		MUDr. Jana Najmanová	psychiatr	533 302 214
Poliklinika Bílý dům Žerotínovo náměstí 4/6	Psychologie	Mgr. Tomáš Bubrínka	psycholog	533 302 295
		PhDr. Zuzana Lincová	psycholog	533 302 283
		PhDr. Jitka Novotná	psycholog	533 302 368
		Mgr. Jitka Böhmová	psycholog	533 302 319
AIDS a nemoci				
Národní linka prevence AIDS – zelená linka	bezplatné telefonické poradenství			800 144 444
AIDS Centrum FN Bohunice	informační klinika	Jihlavská 20, 639 00 Brno FN Bohunice		547 192 276
Zdravotní ústav – centrum klinických laboratoří	odběry a poradna HIV/AIDS	Gorkého 6, 602 00 Brno		541 421 216 (ZÚ celý 211) www.zubruno.cz
Informace a anonymní poradenství k onemocnění žloutenkou				222 001 111, 800 33 11 22 www.zloutenky.cz
Ambulance pro přenosné nemoci, jaterní poradna MUDr. Vladimír Stakrle	Léčba hepatitidy C	Ponávka 2, Brno, 602 00		545 240 743

PSYCHIATRICKÉ LÉČEBNY			
Psychiatrická léčebna Černovice MUDr. Pokora	- alkohol, drogy, gambling - anonym. porad. alkohol, drogy - ambulance i hospitalizace	Húskova 2, 618 00 Brno	548 123 111 spojovatelka sekretariat@plbrno.cz odd léčby závislostí klapka 301 detox klapka 339 příjem klapka 350 záchytka klapka 325 www.plbrno.cz
Psychiatrická léčebna Bohunice	- krizové centrum - anorexie, bulimie - alkohol	Jihlavská 20, 625 00, Brno	547 191 111 spojovatelka 532 232 078 krizové centrum 532 232 333 linka naděje, 532 232 094 telefonická ambulance
KOUŘENÍ www.prestantekourit.cz			
Zdravotní ústav – Centrum zdravotnických služeb	poradna odvykání kouření, poradna pro zdravý životní styl, ochrana zdraví	Stará 25, 613 00 Brno	545 425 363
Telefonní linka pro odvykání kouření s celorepublikovou působností	v pracovní dny 14,00 - 18,00 hodin		844 600 500
Centrum léčby závislosti na tabáku	Ostatní Klinika nemocí plicních a tuberkulózy	Fakultní nemocnice Brno - Bohunice Jihlavská 20, Brno, 602 00	532 233 198
DĚTI, MLÁDEŽ (+ matky) www.detskaprava.cz			
Středisko soc.pomoci dětem	krizové centrum a stanice pečovatelské služby, azylové ubytování	Hapalova 4 621 00 Brno	541 229 298
Dětské krizové centrum SPONDEA , o.p.s.	krizová tel. a int.linka, osobní kriz.pomoc, azyl, pobyt (i matek s dětmi),poradenství, terapie, děti a mládež 3-26 let,	Sýpka 25, 613 00 Brno	541 235 511, (608 118 088 - 24h denně), 739 078 078 krizovapomoc@spondea.cz
Dětská nemocnice	klinická psychologie PhDr. Pilát Milan	Černopolní 9, 602 00 Brno	532 234 111
RATOLEST	preventivní práce s rizik.mládeží 15-19 let, streetwork	Špitálka 16, 602 00 Brno	545 243 839 773 826 837 ratolest@ratolest.cz
Bílý kruh bezpečí	znásilnění, pohlavní zneužívání domácí násilí, oběti a svědci trestných činů, přepadení	Slovinská 41, 612 00 Brno	257 317 110 (NONSTOP) www.bkb.cz 541 218 122, 732 842 664 bkb.brno@bkb.cz
Linka DONA	pomoc osobám ohroženým domácím násilím		251 511 313 (NONSTOP) www.donalinka.cz
Bílý dům	Centrum dětských odborných zdravotnických služeb -psychologie,psychiatrie, gynekologie	Žerotínovo náměstí 4/6, 602 00 Brno	533 302 111 info@edozs.cz www.edozs.cz
Liga lidských práv	centrum POD poradna pro ženy v tísní legislativa ...	Burešova 6, 602 00 Brno	545 210 446 brno@llp.cz www.llp.cz
ROSA	informační a poradenské centrum pro ženy oběti		241 432 466 602 246 102 (SOS tel. prac.dny 9-18. hod)

	domácího násilí		info@rosa-os.cz www.rosa-os.cz
Magdalenium	pomoc obětem domácího násilí, azylový dům s utajenou adresou skupinová psychoterapie		776 718 459 (nonstop) magdalenium2@centrum.cz www.magdalenium.cz
Fond ohrožených dětí		Francouzská 58, 602 00 Brno	545 215 105, fod.brno@fod.cz
Linka vzkaz domů	dítě na útěku na útěku		800 111 113, 116 111 (linka bezpečí)
Modrá linka	linka důvěry pro děti a mládež	Poradny – Plovdivská 8, 616 00 Brno	549 24 10 10 608/90 24 10, denně 9-21.hod help@modralinka.cz
Dětský diagnostický ústav	ambulantní poradenství pro děti (s poruchami chování) a jejich rodiče	DDU: Hlinky 140, 603 69 Brno SVP: G.Preisové 8, 616 00 Brno	543 420 751 (do 15:30 hod), 543 420 753 (po 15:30 hod, víkendy a svátky) 549 240 166 svp.brno@volny.cz
Diagnostický ústav středisko výchovné péče	výchovné problémy – děti a mládež (SVP)	Veslařská 246 SVP, 637 00 Brno Spec.ped: paní Landová Soc. pracovnice	543 216 685 svp.veslar@volny.cz 543 23 62 35 543 210 397, 543 321 296
HELP ME – SVP pro děti a mládež	děti s výchovnými problémy a experimentující s drogou	Bořetická 2, 629 00 Brno	544 216 178 544 234 629 ambulance info@svphelpme.cz
Utajené porody	Linka pro ženy, které tají těhotenství nebo už tajně porodily		776 833 333
Na počátku	azylový dům pro těhotné ženy v tísní	Soběšická 60 614 00 Brno	548 221 405
Linka bezpečí			116 111 vzkaz domů 800 111 113 rodiče 840 111 234 pomoc@linkabezpeci.cz www.chat.linkabezpeci.cz
Domov Svaté Markéty	pro matky s dětmi v tísní	Staňkova 47, 602 00 Brno	549 122 961 (965)
Domov pro matky s dětmi Společná cesta	pro matky s dětmi v tísní	Heyrovského 11, 635 00 Brno	546 210 763
Domov pro matky s dětmi Zvonek	pro matky s dětmi v tísní	T.Novákové 62a, 621 00 Brno	549 273 559, 541 227 896 dmd_tm@volny.cz
Policejní skupina „domácí násilí“		Běhounská 1, 602 00 Brno	974 624 001-4 974 624 006-12 (6 – 22h)
JINÉ			
CSS, p.o. Centrum sociálních služeb	spravuje zařízení soc.služeb	Tábor 22, 616 00 Brno	541 421 911 - ústředna info@cssbrno.cz
Občanské sdružení Anabell	pomoc nemocným anorexií a bulimií	Milady Horákové 50, 602 00 Brno	542 214 014 (602 766 542) posta@anabell.cz 848 200 210 celorep.linka
DROM – romské středisko		Bratislavská 41, 602 00 Brno	545 211 576 drom@drom.cz

Dialog - občanská poradna	občansko-právní poradna	Nerudova 7 602 00 Brno	541 552 411 poradna.dialog@volny.cz
Trialog – poradenské centrum	občansko-právní poradna	Colova 17, 616 00 Brno	542 221 501 info@trialog-brno.cz
Občanská poradna	občansko-právní poradna	Anenská 10, 602 00 Brno	545 241 828 545 244 657 poradna.brno@volny.cz
Manželské a rodinné poradny	pomoc v partnerských a rodinných problémech	Buzkova 43, 615 00 Brno Táborská 198, 615 00 Brno Bratislavská 2, 602 00 Brno – paní Pšíkalová Bethesda: Starobrněnská 7, 602 00 Brno	548 538 338, 724 837 833 548 538 497, 725 896 455 548 426 611, 725 896 456 542 214 547
Senior linka	Projekt prevence městské policie	Štefánikova 43, 602 00 Brno	541 248 844 (Brno) 800 157 157 – celorep.linka
proFem – linka právní pomoci	poradenství pro feministické nez.org. a projekty, poradenské služby, uplatnění na pracovním trhu, právní poradenství pro ženy		224 910 744 608 222 277 (út 9-12.hod, st 17:30.20:30 hod)
Linka psychopomoci			224 214 214, 777 783 166 (9-21.hod) psychopomoc@capz.cz
Sms pro neslyšící	tísňová linka pro neslyšící		603 111 158 www.neslysici.cz
Liga za práva vozíčkářů		Bzenecká 23, 628 00 Brno	537 021 493 777 016 331 info@ligavozic.cz
Nádorová telefonní linka			800 222 322 224 920 935
Masarykův onkologický ústav		Žlutý kopec 7, Brno	543 131 111 direct@mou.cz
Oblastní Charita Brno	soc. právní poradna pomoc bezdomovcům	Žižkova 3, 602 00 Brno	545 210 672 charita@charitabrno.cz www.charitabrno.cz
Armáda spásy ČR - Centrum sociálních služeb Josefa Korbela	sociální služby lidem bez přístřeší a osobám ohroženým sociálním vyloučením	Mlýnská 25 a Staňkova 4, 602 00 Brno	543 212 530 www.armadaspasy.cz
MMB - odbor soc. péče	sociální prevence a pomoc	Křenová 20, 6 02 00 Brno	544 502 600, 736 744 482
Policie ČR	prevence	Cejl 4/6, 611 38 Brno	974 052 482 974 625 227 www.policie.cz/web-prevence.aspx
Mě Policie	primární prevence	Zelný trh 13, Brno	548 210 035 odb.prevence@mpbrn.cz
Ombudsman	Ochrance práv občanů	Údolní 39, 602 00 Brno	Tel: 542 542 888 (111-ústředna) Fax: 542 542 111 podatelna@ochrance.cz

Příloha č. 5: Systém organizace a řízení primární prevence, kontakty

Strukturu organizace a řízení popisuje Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže z roku 2010.

1) MŠMT / Oddělení prevence a speciálního vzdělávání

Mgr. Martina Budinská, vedoucí oddělení
Karmelitská 7, 118 12 Praha 1
tel.: +420 234 811 331
e-mail: Martina.Budinska@msmt.cz

Mgr. Vladimír Sklenář
protidrogová prevence, certifikace programů primární prevence rizikového chování, koordinace s krajem
email: vladimir.sklenar@msmt.cz
tel.: +420 234 811 698

2) Krajský úřad JMK / Oddělení prevence a volnočasových aktivit

Mgr. Lucien Rozprým, vedoucí oddělení
Žerotínovo náměstí 3/5, 601 82 Brno
e-mail: rozprym.lucien@kr-jihomoravsky.cz
tel.: 541 658 300

Mgr. Lenka Možná, protidrogová koordinátorka JMK
Cejl 73, 601 82 Brno
e-mail: mozna.lenka@kr-jihomoravsky.cz
telefon: 541 658 310

3) Metodik prevence v pedagogicko - psychologické poradně

PhDr. Lenka Skácelová, vedoucí Poradenského centra PPP, metodik města Brna, člen protidrogové komise
Sládkova 45, Brno 613 00
email: lenka.skacelova@ppppbrno.cz
tel: 548 526 802, 603 885 663

Dis. Jitka Lolková, sociální pracovnice, koordinátorka programů
email: jitka.lolkova@pppbrno.cz
tel: 548 526 802,

4) Ředitel školy GE

Mgr. Petr Šperková
Elgartova 3, Brno, 614 00
email: psperkova@gymelg.cz
tel. 545 573 423
mobil. Tel. 722 216 673

5) Školní metodik prevence

Mgr. Petr Odstrčil
email: podstreil@gymelg.cz
tel: 545 32 12 19

Příloha 5: Informační zdroje, užitečné webové stránky

<http://www.poradenskecentrum.cz>
www.prevence-info.cz – portál pro ŠMP
www.primarniprevence.cz prevence, RCH, SPJ
www.icm.cz prevence, RCH, SPJ
www.kapezet.cz
www.ceskaskola.cz
www.skolaonline.cz
www.edu.cz školský vzdělávací a informační portál
www.rvp.cz
www.varianty.cz - texty, materiály, články, zkušenosti
www.casopisy.portal.cz
www.ucitelske-listy.ceskaskola.cz
www.odyssea.cz – vzdělávací programy pro učitele a žáky, OSV
www.podaneruce.cz – pomoc v obtížných životních situacích
www.linkabezpeci.cz – pomoc v obtížných životních situacích
www.msmt.cz – Ministerstvo školství
www.mpsv.cz – Ministerstvo práce a soc. věcí
www.csicr.cz – Česká školní inspekce
www.esfcr.cz – Evropský sociální fond

Závislosti:

alkohol, kouření, ilegální drogy

www.adiktologie.cz – závislosti
www.alkoholik.cz – alkohol
www.drnespor.eu – stránky MUDr. Nešpora – mnoho materiálu ke stažení
www.pobavme-se-o-alkoholu.cz
www.odrogach.cz - drogy
www.drogy-info.cz – drogy
www.sananim.cz - drogy
www.drogovaporadna.cz drogy
www.drogy.net
www.odrogach.cz
www.dropin.cz
www.podaneruce.cz – pomoc v obtížných životních situacích
www.prevcentrum.cz
www.dokurte.cz - kouření
www.slzt.cz – společnost pro léčbu závislosti na tabáku
www.nekuratka.cz – edukativní stránky pro děti 9 -12 let
www.bezcigaret.cz - pořádají programy pro školy
www.alik.cz – internetová poradna i pro kuřáky

Šikana

www.minimalizacesikany.cz – šikana
www.sikana.org šikana
www.sikana.cz

Internet, kyberšikana

www.e-bezpeci.cz - nebezpečí internetu
www.pomoconline.cz - nebezpečí internetu
www.saferinternet.cz
www.minimalizacesikany.cz
www.hoax.cz
www.bezpecne-online.cz

<http://www.bezpecnykraj.cz/ebezpecnost/>
www.jsi.cz - jednota školských informatiků

Rodinná a sexuální výchova

www.dospivani.cz – stránka věnovaná dospívání
www.sexproblemnet.cz – o sexuálních problémech
www.planovanirodiny.cz
www.nasedite.cz
www.neplodnost.cz
www.adopce.com
www.detskaprava.cz
www.vodopad.cz – poruchy sexuální preference, poruchy identity, agresivita
www.partnerstvi.cz – odlišná sexualita
www.sexus.cz
www.gay.cz
www.lesba.cz
www.004.cz

Extremismus

www.chceteho.cz - zaměřeno proti neonacistům
www.nacionaliste.com – portál Autonomních nacionalistů
www.new.anarchismus.org

Sekty, manipulativní skupiny

www.sekty.cz sekty
www.cpons.cz – centrum pro prevenci náboženských sekt
www.gis.zcu.cz – obecné informace o (ne)tradičních náboženstvích
www.mormon.org – Mormoni
www.watchtower.org – Svědci Jehovovi
www.sweb.cz – Monisté – Církev sjednocení
www.scientologie.cz - Scientologie
www.universe-people.cz – Vesmírní lidé
www.eckankar.cz – náboženství světa
www.harekrsna.cz
www.hnuti.gralu.cz
www.luciferus.org – Satanisté

Multikultura, gender

www.mkc.cz multikulturní centrum
www.varianty.cz - materiály pro globální vzdělávání atd..
www.cicpraha.org centrum pro integraci cizinců
www.amnesty.cz Amnesty international ČR
www.romove.radio.cz
www.romea.cz
www.genderonline.cz

Poruchy příjmu potravy

www.anabell.cz – poruchy příjmu potravy
www.jakomodelka.cz
www.fzv.cz – fórum zdravé výživy

Dopravní výchova

www.urazneninahoda.cz zdraví a bezpečnost
www.nadacebesip.cz – Besip
www.domluvme-se.cz – o alkoholu za volantem

Hry

www.hranostaj.cz – hry pro žáky a studenty, adaptační kurzy, školy v přírodě